

גליון
באר
הפרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

תזריע - מצורע

תוכן הענינים

פרשת תזריע - מצורע

- א ..... מרחוק ה' נראה לי - קירבת אלוקים דייקא בעת מרחק
- ה ..... יבקשו עליו רחמים - חשיבותה של כל תפילה ותפילה
- ח ..... דברו על לב - להיטיב לאחרים בדברי חיזוק ופיוס
- י ..... שומר פיו ולשונו - התחזקות בענייני שמירת הלשון
- טו ..... שומר מצרות נפשו - מעלת שמירת הלשון ושכרה
- טז ..... זרעו לכם לצדקה - זרע ממונו בצדקה מצמיח ישועות נפלאות

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

פרשת תזריע-מצורע

בעין זה יש לפרש במה שנאמר (שם כג א-ד) 'מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר, בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני, נפשי ישוב ינחני במעגלי צדק, גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי', שפתח הכתוב להזכיר את השי"ת בלשון נסתר, ומסיים בלשון נוכח כי אתה עמדי, אלא שכאשר הכל מתנהל אצלו על מי מנוחות, בכי טוב, אזי השגחתו של הבורא ית' היא בבחי' לשון נסתר, שאינו רואה אותו במוחש ואינו קרוב אליו, אבל כאשר ח"ו 'כי אלך בגיא צלמות' - כשמוסדי תבל מתמוטטים ויסורים באים עליו, באותה שעה הנה ה' ניצב עליו עד שיכול הוא לדבר אליו בלשון נוכח כי אתה עמדי.

מעתה במה עלינו לשוב ולשמוח בתקופה זו, אשר נתקיים בנו 'לך עמי בא בחרריך', מתוך התחזקות באמונת אומן שאבינו שבשמים נמצא עימנו

מרחוק ה' נראה לי - קירבת אלוקים דייקא בעת מרחק בה אמר דוד המלך ע"ה (תהילים קל"ח) 'אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך', ומבאר בספר המופלא 'חיבת העבודה' (הגש"פ) שבא הכתוב ללמד על גודל השגחתו הפרטית של הקב"ה על אותם הנמצאים בשפל המצב בבחי' 'אציעה שאול', ככל העניינים והמובנים, הן ברוח והן בגשם. כי הלשון 'שם' מורה על ריחוק (וכמי שאומר על דבר הנמצא בריחוק מקום ממנו שהוא מונח 'שם'), לעומת זאת 'הנך' מורה על קירבה, כאדם המראה באצבע ואומר זה. וכך אמר דוד, אם אסק שמים - בעת שהנני נמצא ברום המדרגות בבחי' שמים, הכל מאיר לפני וזורחת עלי שמש ההצלחה, אזי באותה שעה שם אתה, הרי אתה משגיח עלי לרחמה שלא מתוך קירבה יתירה. אמנם כאשר אציעה שאול רח"ל אזי הינך, כי קרוב ה' לנשברי לבב, והוא שוכן עימם ממש כרחם אב על בנים".

א. לפני כמה שבועות (בחודש אדר תש"פ) נלב"ע אשה אחת מבני היהודים והיא מופלגת בזקנה אשר התגוררה בתל אביב, בימי ה'שבעה' סיפרו בניה 'מעשה' שהיה שגור בפיה כל ימיה, וכך הוה מעשה, בילדותה התגוררה בעיר פיעטריקוב שבפולין, שם כיהן כ'מרא דאתרא' הגה"צ רבי מאיר שפירא זצוק"ל (אשר לימים עבר ללובלין), והנה באחת מהשבתות עלה ברצונה להתלוות לאביה בשובו הביתה מביהמ"ד לאחר התפילה, לכך מיהרה לעמוד בפתח ביהמ"ד להצטרף אל אביה בדרכו. והנה מכיוון שהיה איזה 'דמיון' בין מראהו של האב עם מראהו של המרא דאתרא, בהיות שניהם גבוהים וגדולים משאר בני אדם, על כן טעתה הנערה, ובצאת המרא דאתרא מביהמ"ד אחזה בשולי טליתו ואמרה 'אבי, ברצוני להלך אתך את דרכנו הביתה', אלא שבראותה את פני האיש נתמלאה בושה וכלימה כי ראתה שדיברה אל הרב דמתא ולא אל אביה... ובמבוכתה החלה להתנצל בפני הרב, שמאחר שראתה אותו מאחוריו סברה בטעות שהוא אביה. נענה לה המהר"ם שפירא ואמר, 'דעי לך בתי, כי גם לי וגם לך, יש בשמים אבא גבוה מאוד... אב זה נהנה מאד כשבניו פונים אליו ואומרים לו, אבי ברצוני להלך אתך...' דברים אלו שיצאו מלבו הטהור נחרטו עמוק בלב הנערה, והיתה רגילה לומר שמהם שאבה חיזוק ומשענת בכל תהפוכות החיים, ובפרט בשנות המלחמה הנוראה.

ב. ויתבאר יותר על פי 'מעשה' (שלא היה) ב'דייג' שהבחין פעם תוך כדי עבודתו, כי מרחוק מנסה איש להציל עצמו מטביעה בלב ים, מיד מיהר הדייג לשחות לעברו, ובכח גדול הצליח להצילו ולהעלותו אל היבשה, הלה כמעט שפרחה נשמתו הימנו טופל כהוגן בידי הדייג שבמסירות חימם את גופו שנצטנן במים הקפואים, עד שחזר אט אט לאיתנו, בגמר ההצלה הבחין כי הניצול אינו אלא ה'מלך' ירום הודו... כהכרת הטוב על שחילצו ממוות לחיים כפשוטו, הודיעו המלך שהוא מזמינו להיכנס אל ה'אוצר', ובמשך שעה אחת יש ברשותו ליטול משם כאוות נפשו. כדרכו של צרי עין החלו יועצי המלך להכביר עליו בדברים, מדוע הפריז כל כך במתן שכרו, והרי יכול הדייג להוציא משם כל מחמדי תבל שאין כמותם הגנוזים באוצר, ולא ידע המלך מה לעשות אחר שכבר אמר מה שאמר, ואין זה מכבוד המלכות לחזור בו מהבטחתו ולהפך מוצא שפתיו. עד שאמר אחד מהחכמים היושבים לפני המלך, אכן את דבר מלכות נקיים, אלא שכשיכנס הדייג לתוככי האוצר, נכבה מיד את האור בבית האוצר עד שלא יבחין הדייג מימינו ומשמאלו ולא יוכל לראות מה גנוז באוצרות המלך, וממילא יצא משם כעבור שעה כלעומת שבא...

ממשג', והרי הוא משגיח עלינו לטובה, ובוודאי כל מעשיו והנהגתו אינם אלא לטובה. והגם שקצרה דעתנו

המלך סבר וקיבל, וכך הוזה. בהגיע היום המיועד נכנס הדייג לארמון המלך והכניסו אותו לתוך בית האוצר, סגרו בעדו את הדלת כשהם מודיעים לו שכעבור שעה הם באים להוציאו, ומה שיטול בתוך השעה הרי אלו שלו, אלא שלא היה יכול לראות מאומה... מה עשה האיש, החל להרהר בעצמו על גודל הזכיה שנפלה לחלקו להיות בתוך אוצר המלך - דבר שלא זכה בו איש בעולם, ותרב שמחתו עד שהחל לרקוד מרוב חדווה, וכאשר שמעו השומרים קולות מתוך ה'אוצר' מיהרו לילך לראש הגג להביט במעשיו מבעד לחורים הקבועים שם, והגיעו עם אבוקות אור בידיהם, האירו ב'פנסיהם' ובזה חדרו קרני אורה לתוך החדר... משחדרו קרנו אורה לאוצר מיהר הלה ומילא שקו בכלי כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות, ותגדל שמחתו ביותר ונשאו רגליו אותו בריקוד בהתלהבות עצומה, כרכר ופיזז בשירה ובזמרה, עד שהגיעו שומרים רבים לבדוק מבעד החרכים מה מעשי האיש המשונה בתוך האוצר, וכמובן שלרוב פנסיהם כך נתרבה האורה עד מאוד עד שמילא שקים שלמים באוצרות מלאים. בתום השעה לשהותו שם פתחו השרים את הדלת, והיו בטוחים שלא לקח כלום, אך להוותם ראו אותו יוצא ברכוש גדול...

כיו"ב ייאמר בכל עת ועידן אשר מתרגש על האדם תקופה חשוכה ואפילה, עד ש'במחשכים הושיבני כמתי עולם' ל"ע, אך אם יתבונן אשר הקב"ה נמצא אתו עמו, ובכל צרתם לו צר, ואם אציעה שאלו הינך, הרי אזי שמחה גדולה תמלא אותו וליבו ובשרו ירננו לקל חי, והשמחה והאמונה יביאו שמשמים ממעל יאירו עליו כל 'אבוקות האור' למיניהם (דוגמת אור הפנסים שהאיר השומרים מחלונות גג האוצר על הדייג) עד שיוכל לצאת ברכוש גדול מכל אותה 'חשכות' שעבר.

ג. ואף אם גדול הצער והקושי על שנחסר מאתנו הזכות לשבת על התורה ועל העבודה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, אך האמת היא שהקב"ה נמצא עתה בבית כל אחד ואחד בישראל, ב'מרפסת הבית' או ב'ראש גגו' או בתוך הבית פנימה... וכמו שאמרו בעלי הרמז כי 'בידוד' עולה כמנין שם הוי"ה ב"ה (26), לרמז שהשי"ת נמצא עמנו כביכול בתוך ה'בידוד'.

כיוצא בדבר דרשו כמין חומר שהנה כתב הרמב"ם (פ"ד מהל' אישות ה"א) שיכול אדם לקדש הרבה נשים בפעם אחת - ע"י שליח (עיי"ש), אך מ"מ פשיטא שאת ה'יחוד' אינו יכול לקיים לרבים כאחד, על דרך זה יאמר לדידן בעת הזאת שהכל יושבים 'בדד' בביתם, כי בוודאי הקב"ה 'מקדש עמו ישראל' כולם כאחד, אמנם עתה כביכול הקב"ה 'מתייחד' עם כל אחד בפני עצמו מתוך קירבה מיוחדת.

עוד בהאי עניינא, הגה"צ רבי נחום יאסער זצ"ל, מגדולי נקיי הדעת של ירושלים, היה רגיל לילך בכל יום להתפלל ב'כותל המערבי', כן היה מחזר אחר עניית 'אמן יהא שמיה רבא מברך' קדושה וברכו. כאשר נחלה ושכב בביתו הגיע אליו אחד ממכריו לבקרו ולדרוש בשלומו, ובתוך הדברים בירכו שיעזור ה' ויבריא בקרוב ואז יוכל לשוב למנהגו לילך ל'כותל' ולהרבות בעניית אמן וקדושה, גער בו ר' נחום, לא תדבר ככה, אם הקב"ה הניח אותי בביתי - הרי כאן הכותל המערבי... וכאן הוא עניית קדושה וברכו...

ועומק הדברים, כי עבד ה' עושה את רצונו של השי"ת ואינו עובד את עצמו, ואם רצון השי"ת שלא ילך לכותל ולא יענה איש"ר וקדושה אזי אף לו אין צורך בזה... וכך הוא גם לימינו אנו, אם נגזר שלא להתכנס בבתי כנסיות ובבתי מדרשות הרי עלינו לקבל רצון ה' באהבה.

מעשה בשנים מחסידי הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע (ר' ברוך יהושע ור' משה דודקע'ס) אשר עמדו בתחנת הרכבת והמתינו לבוא הרכבת אשר תובילם למחוז חפצם, באותה שעה עבר בסמוך להם חייל רוסי, והגיד להם אשר הוא יהודי, וכה סיפר להם, שבצעירותו היה אברך בעל משפחה והיה יושב על התורה ועל העבודה, עד שבאחד הימים נלקח בעל כרחו לצבא הצאר הרוסי, שם מצא עצמו עומד מול נסיונות קשים ומרים על שמירת התורה והמצוות. נאנחו החסידים מרוב צער על שככה עלה בגורלו. אמר להם החייל, הנה היה 'עדיף' להקב"ה שאשב בבית, על התורה ועל העבודה, מקיים מצוותיו ומחנך את בניי ובנותיי לשמור דרך ה', ומדוע הגלה אותי מביתי וממשפחתי, ושלחני אל הצבא במקום אשר איני יכול ללמוד ולשמור מצוותיו, ואף לבניי ובנותיי אין אב שיחנך אותם, אין זאת אלא מפני שלתועלת עדיף שיהיה באופן הזה, שעל ידי כן תגיע נפשי לתיקונה ולשלמותה, נמצא ש'ויתר' הקב"ה על התועלת שלו כביכול מפני התועלת שלי... ואם כה רבו רחמיו עד שבחר להעדיף אותי מאותו מה לי כי אתלונן ואצטער...

באר הפרשה - פרשת הזריע-מצורע

להבין את עומק הטובה, אך זאת ידענו שגודל ה'חשבות' ובך איתא בפרשתן (מצורע יד לד), 'כי תבואו אל ארץ אות ומופת הוא על הטובה הגדולה הנצמחת לנו דייקא כנען אשר אני נותן לכם לאחווה ונתתי נגע צרעת מתוך הקושי וימי הרעה'. בבית ארץ אחותכם', וברש"י, בשורה היא להם שהנגעים

פשיטא שאין לדמות את הנסינות שעבר אותו חייל לענייננו, אך מעין הדברים נעני ונאמר, כי לכאורה היה יותר נחת רוח לפני הקב"ה אילו היינו מ'יושבי ביתך' - עוסקים בתורה ובתפילה בבתי מדרשות מתוך מנוחת הנפש, אך הקב"ה כביכול וויתר על אותה נחת רוח בכדי להביא אותנו לידי תיקון נפשותינו, ואם כן מה לנו להתלונן... ומעניין לעניין, שמעתי על איש זקן ובא בימים, והוא בן שמונים ושבע שנים, אשר לקה בנשימתו ל"ע, עד שהוכרחו לחבר אותו למכונת הנשמה (רעספרעיטער) למשך כמה ימים, עד שבחסדי השי"ת חזר לאיתנו, כה יאריך ימים ושנים בטוב ובנעימים, וכאשר 'השתחרר' מבית החולים אמרו לו פקידי בית החולים שעליו לשלם סך \$10,000 בעד 'השימוש' במכונת הנשמה, החל הזקן לייבב בבכי. ונכמרו רחמיהם עליו על שאין בידו סכום גדול זה, ואמרו לו שיעשו לו 'הנחה', ולא יצטרך לשלם כל כך הרבה, אך הלה בשלו, ועיניו דומעות ללא הרף, והבינו כי ככל הנראה גם לאחר 'ההנחה' עדיין הסכום רחוק מהישג ידו, וחזרו לומר לו שיורידו עוד מהתשלומים... והוא ממשיך להתייפח מאין הפוגה, וקראו לעברו, ראינו את דמעתך, ולא תצטרך לשלם אלא רק 50% ותו לא... נענה להם מתוך בכי, שומע אני מדבריכם ש'טובת הנאה' ממכונת הנשמה לכמה ימים עולה עשרת אלפים דולר, אם כן כמה עלי לשלם להקב"ה על ש'מנשים' אותי כבר שמונים ושבע שנים... ומה אשיב לה'...

וכבר מצינו כן להדיא בגמ' (ב"מ פו.) על רבי שמעון בן חלפתא, שביום אחד היה לו חם מאוד, ובכדי להקל על עצמו עלה והתיישב בצלע ההר, ואמר לבתו שתנופף עליו במניפה ועי"ז יינשב רוח על פניו לצננו קימעא, והוא יתן לה בשכרה אגודות של בשמים הנקראים 'נרד', בתוך כדי הדברים החל רוח ממרום לנשב, אמר רבי שמעון בן חלפתא, כמה 'אגודות של נרד' עלינו לתת לבעל הרוח... ולענייננו יאמר, כמה עלינו לשבח לאדון הכל על אשר זכינו עד עתה להיות 'מיושבי בית המדרש'... כן נזכה בקרוב ממש ברחמי ה' המרובים.

ד. בדרך צחות אמרו, שאם רואה אדם שהמבשלים מכינים בבית מטבחם 5 קילו של 'חריין' (מין ירק חריף מאוד) הרי זה סימן שעומד להיערך חגיגת 'בר מצוה' והוא מכין אותם עבור המשתתפים, אולם אם יבשל 20 קילו חריין ברור הוא שעושה זאת בעבור שמחת נישואין, שיש בה קהל רב יותר, ואם נראה אותו מעמיד על האש קדרות סירי ענק להכין 50 קילו אין זה אלא מפני שעומד להיות 'רעבישע חתונה' בה ישתתפו המון חוגג... וממילא אם הקב"ה הביא עלינו כ"כ הרבה 'חריין' הרי זה ראייה חזקה על הטובה הגדולה העתידה לבוא עלינו בעז"ה. ומכאן 'תשובה' לכל המתאוננים הטוענים כיצד ניתן לדרוש מעמנו להיות בשמחה כשהיא רחוקה ממני בתקופה 'קשה' כזו, וכמו ששמעתי מאיש מלומד סבל ל"ע אשר פעם ניגש אל אחד מצדיקי הדור ושאלו שאלה זו ממש, והשיב לו בדברי הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע אשר נשא משלו בעניין זה, ואמר, הנה אם 'ראובן' יסטור על לחיו של 'שמעון' שלוש מכות הגונות 'לעיני כל ישראל', ואחר כך יתחרט על מעשהו הנבזה ויגש לשמעון ויאמר לך הא לך מאה דולר בעד כל מכה, סך הכל עולה 300 דולר בכדי שתמחל לי, אזי אכן ימחל לו, אך עדיין יכאב לו היטב הלחי ואף הבזיונות יהיו חקוקים על עצמותיו ובלבו כמכות אש. אמנם אילו היה מציע לו אלף דולר עבור כל 'פליק' (סטירה) הרי יתרצה שמעון, ויאמר בנפשו אכן היה כדאי היה לי אותם מכות... ועתה הבה נחשב אילו היה ראובן מציע לשמעון מאה אלף דולר על כל מכה ומכה - ודאי היה שמעון מתמרמר בעצמו, חבל שלא הכה אותי כהנה וכהנה... ועל אחת כמה וכמה שאם היה ראובן נותן מיליון דולר - שהיה שמעון נופל לרגליו ומתחנן בפניו, אנא המשך להכות אותי...

על דרך זה ממש, אילו היינו יודעים כמה טובה יש בכל 'מכה ומכה' אשר הקב"ה מכה אותנו, וכמה צער ועגמת נפש נחסכים מעמנו, הרי היינו שמחים בכל מכה כמוצא שלל רב...

כי הקב"ה רואה בכל צער ועגמת נפש שיש לכל איש מישראל, הכל מדוד ושקול ובחשבון, ועל כל 'טיפת צער' - תבוא עליו הטובה לאחר זמן. וכך ביאר ה'סבא מקעלעם' הטעם שזכו 'הבכורות' להתקדש בקדושת הבכורה, כי לעת שהיכה ה' כל בכור בארץ מצרים היה להם פחד וצער שמא ימותו אף הם, וכנגד עגמת נפש זו זכו אח"כ

באר הפרשה - פרשת הזריע-מצורע

ויעשה לכל המעשים^ה, הוא אבינו הוא מלכנו והוא יושיענו בקרוב^ו, ולקבל את כל הקורות עליו באהבה ובשמחה^ז. וכך אמר עוד דוד מלכא משיחא (תהלים לא טו) 'בידך עתתי', ופירש רש"י, 'עתים העוברים עלי - על פיך הם, ובגזרותיך' [וכעין זה עוד ב'מצודת דוד', וז"ל, כל העיתות שעברו עלי בין העתים לטובה ובין העתים לרעה הלא המה בידך על פיך נעשו]. ורמז יש בדבר כי 'עתתי', ר"ת תמים תהיה עם ה' אלוקיך, ללמדנו על חובת האדם גם בעת שהקב"ה משנה את העיתים ומחליף את הזמנים, ונראה לו כי באו עליו 'עתים לרעה' ח"ו, גם אז ידע ש'בידך עתותי', הכל בידי הקב"ה, אין לו אלא להלך בתמימות ובאמונה^ח.

באים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, וע"י הנגע נותן הבית ומוצאן. הנה, התורה נצחית היא, ו'בשורה' זו לדורות עולם היא 'מבשרת ואומרת' בכל עת שנדמה לו לאדם כי 'כנגע נראה לו בבית', בענייני בריאות הגוף או הנפש, בענייני ממון בנוקים שונים או ברוחק הפרנסה, בחינוך הבנים והנחת מהם, בנוקי שכנים או 'ידידים', בשידוכים או בוש"ק, איש איש כנגעי לבבו, אבל באמת בשורה היא להם שהנגעים באים כלומר, שתוכו רצוף אהבה מהקב"ה להביא את האדם לטובתו האמיתית והשלימה, ובתוך ה'צרה' נגזו 'מטמוניות זהב ובסף' אלא שמתחילה הוא מכוסה ואינו ניכר.

ועל ידי האמונה בהקב"ה שהוא מנהג עולמו בחדש ובריותיו ברחמים יינצל האדם מהדאגה המבלה

ואין לו לאדם אלא להשריש בעצמו ובבני ביתו את האמונה הטהורה בהקב"ה אשר הוא עשה ועושה

לקדושת הבכורה. ובאמת כל בני ישראל היו בפחד בשאר המכות, ואף הם זכו לקדושה, וכדכתיב (ירמיה ב ג) 'קודש ישראל לה', אך היות והיה לבכורות תוספת צער על כן זכו לתוספת קדושה.

ה. כה אמר הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות אמונה ובטחון כו), הנה כתיב (תהלים לג ד) 'וכל מעשהו באמונה', זהו כללו של דבר כי אחז"ל (מכות כד). בא חבקוק והעמידן על אחת, וצדיק באמונתו יחיה (חבקוק ב ד), ולכן כל מעשהו של איש יהודי הוא רק התחזקות באמונה פשוטה, דבאה נחתא ובהא סלקא כל עליותיו וירידותיו, וזה עיקר הכל. עכ"ל. ו. כך כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (מכ"ק יג) לאנשי שלומו בעיר מינסק לעת ה'פרעות' שהיו שם, שהנה נאמר (בראשית נ כה) 'וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקד יפקוד אלוקים אתכם', ואפשר לבאר מה שנאמר 'לאמר', כי השביעם שיחזרו בפיהם, ואיש לאחיו יאמר פקד יפקוד, כדי שלא יתיאשו מן הרחמים.

בשנתו האחרונה של הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע היה חוזר הרבה על דברי 'מדרש פליאה' (הובא בשערי גן עדן שער האותיות ב) בהאי לישנא, כל המאמין ביחידו של עולם הרי זה מקטני אמנה, והדברים סתומים וחתומים ואין להם פשר כלל, וביאר הרה"ק כי ב' עניינים נכללו באמונה, א, אמונה שהקב"ה יכול לעזור ולהושיע (ער קען העלפן). ב, בטחון שבוודאי הקב"ה יושיע אותו (ער וועט העלפן), ומי שמאמין שהשי"ת יכול להושיע אך חסר לו הבטחון שבוודאי יושיענו [והיינו שיש לו רק חלק אחד מב' חלקי האמונה בשלמות] הרי זה מקטני אמנה (נתיבות הקודש ח"ב עמ' שנו).

וכבר כתב הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע (ב"ב ס"ה סק"י"ח) שהקב"ה משגיח על האדם כפי מידת בטחונו, ובזה מסביר שם החזון"א מדוע 'תלמידי חכמים' פטורים מלשלם מס לשמירת העיר (ב"ב ז), וז"ל. מצאו חכמים שאין ליטול מהם לנטירותא, אחרי שבאמת תורתן מגנת עליהם, ואינם נתונים תחת מקרי הטבע כשאר בני אדם, כי השגחתו יתברך הוא לפי מידת הבטחון שאדם משליך יהבו על בוראו יתברך, עכ"ל, ונראה מדבריו כי התורה מגינה על האדם בזכות שנעשה על ידה מאמין ובוטח בה'.

ז. ובכלל, הרי הזמן גרמא להיות בשמחה, כי הימים 'ימי הספירה', שהם ימים המסוגלים לטהרת הנפש, וכמו שאומרים ב'יהי רצון' שאחר הספירה 'כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו', וכבר איתא בזוה"ק (ריש פר' קדושים, פא.) 'תאני רבי אבא, דכד מטאן חברייא לפרשתא דא הוה חדאן [משבאו החברים התנאים הקדושים בלימודה של פרשת 'קדושים תהיו' היו שמחים], והרי ששמחה גדולה היא לנו בעת שנשפע מן השמים עזר וסיוע להתקדש ולהיטהר מכל פגם ועוון.

ח. ובזכות קבלת הנהגת הבורא באמונת תמימה ינצל מכל רע. וכמו שביאר הרה"ק מקאברין זי"ע בהא דאיתא בגמ' (שבת קיט:): 'כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו קורעין לו גזר דינו', כי 'כוחו' מרמז לאותם כ"ח

לומר 'וילך' אלא 'ונתגרש' וכיו"ב. אלא שגם בשעה שגירשו אותו לא נס להימלט על נפשו בבהילות ואיבוד עשתונות, אלא היה זה רק 'וילך', שהיתה 'הליכתו' משם באמונה שכך הוא רצון ה' שילך משם, כי 'ה' אמר לאבימלך גרש'...

יבקשו עליו רחמים – חשיבותה של כל תפילה ותפילה בפרשתן (תזריע יג מה), 'והצרוע אשר בו הנגע... וטמא טמא יקרא'. ובגמרא (שבת סו.) נתבאר שצריך להודיע צערו לרבים ורבים יבקשו עליו רחמים. ולמדו

לב^ט, כי מה מקום יש לדאוג אחר שהוא וגורלו מופקדים בידי אבינו שבשמים. ואף באופן שצריך לעשות כל אותם 'השתדלויות' למיניהם, ולהיזהר ולהישמר שלא לבוא לידי מחלה, וכאשר ציוונו הבורא ית"ש, הרי לא יעשה זאת מתוך 'בהלה' וחפזון כמו שבהול על נפשו, אלא מתוך יישוב הדעת ובהכרה שעושה זאת כי בן הוא רצונו של המקום ב"ה. וכמו שפירשו צדיקים בלשון הכתוב (תהלים לד א) 'לדוד בשנותו את טעמו לפני אבימלך ויגרשהו וילך', שלכאורה יש כאן סתירה מיניה וביה, שאם אבימלך 'גירש' את דוד ממילא לא שייך

עיתים שנאמרו בספר קהלת (פרק ג), מהם י"ד עיתים לטובה ומהם י"ד לרעה, וזה העונה אמן יהא שמייה רבא מברך בכל עת ועת, ועל כל מה שעובר עליו מקבל את הנהגת הבורא ומברכו, זוכה הוא שיקרעו לו את גזר דינו לטובה (תורת אבות, תורה ותפלה מא).

עוד שם (עמ' רסח), אמר פעם (הרה"ק מקאברין) לתלמידו מרן בעל ה'יסוד העבודה' בזה הלשון, א איד אז ער איז מקבל ווי השם יתברך פירט מיט איהם, ואינו מהרהר אחר מידותיו יתברך פאר שפארט ער אלע סיגופים מיט אלע תעניתים (בתרגום, יהודי שמקבל באהבה את הנהגת ה' עמו יהיה איך שיהיה ואינו מהרהר אחר מידותיו הרי הוא חוסך לעצמו כל מיני סיגופים ותעניות שאחרים נצרכים לעבור כדי תיקון נפשם).

בדרך זה ביארו במאמר הידוע תשועת ה' כהרף עין' - 'הרף עין' היינו עצימת העיניים, כלומר, כשהוא מבין ומכיר שבכוחות עצמו אינו יכול להשיג כלום וכל מעשה ידיו אינם אלא כגרזן ביד החוצב, ולכן הוא סוגר עיניו, ומוסר עצמו ומצבו, הצלחתו ועתידו לידי הנהגת שמים והשגחת הבורא ית', מיד תבוא אליו 'ישועת ה'."

ט. סיפר הרה"ח ר' ישראל הארטיין (מישישי חסידי פולין), שבימים שקודם 'המלחמה' ראה פעם ברחובות ווארשא יהודי זקן בא בימים העובד לפרנסתו כ'זגג' הנושא על כתפיו לבדו זכוכיות גדולות וכבדות עד מאד, ניגש ר' ישראל ורצה לעזור לו כמצוות 'עזוב תעזוב עמו', אך הזקן לא הסכים לו, וכה אמר לו, שמע נא בחור, זה לי כבר יותר מתשעים שנות חיים, ועדיין כוחי במותני, ואם תשאל מנין לי כוחות אלו, אספר לך דברים כהווייתן, פעם עשיתי איזו טובה להרה"ק רבי בונים זי"ע, והרה"ק שאלני באיזה ברכה הנני חפץ, ענית לי לו שהרבי יברכני שאזכה להשיא כל צאצאי בהרחבה, ושתהא הפרוטה מצויה בכיסי תדיר, ענה הרבי ואמר לי בזו הלשון, 'אברכך, אז דאס זארגן זאלסטו קיינמאל נישט האבן, ווייל דער וואס זארגט געבט נישט דער אויבערשטער, אז מ'בעט איהם געבט ער' (אברכך, כי לא תדאג לעולמים, כי זה הדואג אין הבורא נותן לו ולא כלום, ורק אם מבקשים הימנו אז הוא נותן), וסיים היהודי, הנה עברו עלי רוב שנותיי, את צאצאי השאתי בהרחבה מרובה והפרוטה אינה חסרה מכיסי לעולם, והינך רואה שאף כוחותיי עדיין עומדים לי...

נוראות מצינו להרה"ק 'בני יששכר' זי"ע (דרך פיקודך, מל"ת לד, חלק הדיבור) כי הדאגה והצער כשאינה במקום מצוה הרי זה מאביזרייהו ד'לא תרצח'... ומי הוא הרוצה להיכנס להיות נמנה בכלל המרצחים ל"ע.

ידוע מאמר קדמונים 'טראכט גוט וועט זיין גוט' (חשוב טוב, ואכן יהיה לך כל הטוב), אך יש שהוסיפו ביתר עומק, כי המתגבר שלא לחשוב כלל אודות העתיד, זוהי מעלה עדיפה פי כמה וכמה.

י. סיפר החסיד רבי יוסף מאיר זיידל זצ"ל, מחשובי חסידי גור, כי כך היה נהוג בבית הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, בכל עת שהוצרך ליסע ברכבת היה המשמש נכנס לקודש פנימה זמן מועט לפני יציאת הרכבת למחוז חפצה, והיה מזכיר שקרב ובא זמן הנסיעה, ומיד היה הרה"ק קם ממקומו, מסדר את החפצים אשר יצטרך להם בדרכו. פעם אחת בעת שעזר המשמש לסדר את החפצים נשמטו כמה מהם מידו לגודל המהירות, שאלו האמרי אמת 'וואס יאגסטי זעך' - מפני מה הינך בהול, ועשה הגבאי תנועה בידו כמי שאומר שעושה כן מפני שהרבי בהול ונחפז, נענה לו האמרי אמת ואמר, 'יאך יאגזיך נישט, יאך מאך שנעל', איני מבוהל כלל, אלא אני עושה הכל במהירות ובזריזות...

באר הפרשה - פרשת הזריע-מצורע

האדם להחשיב כל תפילה קטנה, אף תפילה הנאמרת בסמוך לעין ברחובה של עיר.

עוד למדנו מכאן, עד כמה יש לאדם להתפלל על צרת חברו, שאם אמרו חז"ל הקדושים שמוטל על עוברי דרכים לבקש רחמים על 'אילן' שאין מצבו שפיר, על אחת כמה וכמה על צעריו של אחד מישראל הזקוק לרחמים, שצריך לשאת תפילה לבורא לישועתו של אחיו מישראל¹, ובוודאי יפעל בתפילתו לקרב לישועתו².

וזכר אמר הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות, אמונה ובטחון לו), שבכוח תפילתו של כל יהודי ויהודי, לפעול כל משאלות לבו לטובה ולברכה תיבף ומיד. אך מה שאנו רואים לפעמים שלא פעלה התפילה, הוא מפני שחסר לו אמונה בכוחה של תפילה, ואדם המאמין

מכאן שאילן המשיר פירותיו צובעו בסיקרא (צבע אדום) כי היכי דליחזייה אינשי וליבעו עליה רחמי (כדי שיראו אותו הולכי דרכים ויבקשו עליו רחמים). מכאן למד הגאון רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל (ועוד בעלי מוסר) 'הלכות גדולות' בהלכות התפילה, שהרי יש להקשות, וכי כוונת הנמרא שיכריזו הציבור על 'יום תפילה רבתי' לביטול הגזירה הקשה על שלימות העין, פשיטא שלא, אלא הכוונה, שבראות עוברי אורח אילן הצבוע כאות וכסימן שהאילן אינו בבריאותו השלימה ופירותיו נושרים ואינם 'ברי קיימא', יפטירו 'תפילה קצרה' תוך כדי הילוכם - שיחודש הקב"ה ימי האילן כבראשונה, ותו לא. נמצינו למדים שאף בקשה קטנה כזו לתפילה תחשב, ושלא יאמר אדם בכדי להתפלל עלי להתפלל תפילה גדולה ומרובה והרי לזה אין פנאי וסיפק בידי, א"כ לא אעשה מאומה, לא כן היא דרכה של תורה ותפילה, אלא על

ובזה פירשו מה שנאמר (תהילים קיט ט) 'חשתי ולא התמהמת', שלכאורה יש בזה כפל לשון שלא לצורך, כי הממהר אינו מתמהמה, אלא כך אמר דוד, אכן חשתי אך לא היה זה מפני שמיהרתי אלא כי לא התמהמתי - שלא כיליתי את זמני לריק.

יא. דבר חידוש איתא ב'ספורנו' (מצורע יד לו) לבאר הא דכתיב בפרשת 'נגעי בתים', 'וצוה הכהן ופינו את הבית בטרם יבוא הכהן לראות את הנגע - ולא יבוא קודם לכן, ובין כך יהיה זמן תשובה ותפלה לבעלים וזמן תפלה לכהן', ונמצינו למדים מדבריו שכאשר שומע הכהן על הצרה המתרחשת בבית הזולת אזי עליו לעמוד בתפילה להסיר את הנגע...

יב. דבר שפתיים אך למותר עד כמה צריך בימים אלו להרבות בתפילה ובזעקה לפני מלך רם ונישא, 'אבינו מלכנו שלח רפואה שלימה לחולי עמך, אבינו מלכנו מנע מגיפה מנחלתך', ושהקב"ה ישלח מהרה רפואה שלימה מן השמים לכל חולי ישראל, החולים שיתרפאו והבריאים שלא יחלו.

וזכר אמרו חז"ל (שבת לב.) לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה, וכן 'לעולם יקדים אדם תפילה לצרה' (סנהדרין מד:). ומן העניין להביא אותו מאמר נורא שאמר הגה"צ רבי אברהם דוד הורוויץ זצ"ל גאב"ד שטראסבורג וחבר הבד"ץ בעיה"ק ירושת"ו, בעת שנערכה עצרת גדולה לזעוק ולהריע על המחלה הנוראה אשר התפשטה אז, כי הנה ידוע שיש כאלו אשר בתוכם מקננים 'גידולים' שונים רח"ל, והם אינם מרגישים בדבר כלל (עד שמגיעה השעה בה מתפרצת המחלה ה"י), והמליץ על זה במאמר חז"ל (ב"ק צב.) 'כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה', כלומר, שמבקש הוא רחמים על חברו שיתרפא ואינו יודע שהוא עצמו 'צריך לאותו דבר' - שאף הוא נזקק ל'רחמים' ולישועה, אך מאחר שהתפלל על אחרים הוא נענה תחילה, ובזה עורר את כל הקהל לקרוע שערי שמים לומר למלאך המשחית הרף, ושלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולנו, כי מי יודע אם אף הוא 'צריך לאותו דבר' ל"ע. כ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן זי"ע אמר פעם לאברך שהתאונן בפניו על איזה צרה שנקלעה לביתו, אמר לו הרבי - והוא יסוד גדול לכל תהלוכות חיי האדם, על כל איש מבני ישראל לומר בכל יום כמה פרקי תהלים, וכמשל למי שיש לו חשבון בבנק, אם יפקיד כסדר ממעותיו אצל פקידי הבנק, אזי בבוא יום פקודה - כשיכתוב צ'יק (טשעק) בסכום גדול - יכבדוהו פקידי הבנק, אבל אם לא יפקיד הלה למלא את קופתו בבנק, בוודאי שבבוא העת יחזירו הפקידים את הצ'יק, ואפילו פרוטה אחת לא יתנו למביאו. כיוצא בו המפקיד מידי יום ביומו כמה פרקי תהלים ב'חשבון' שלו בשמים ממעל, אזי אם ח"ו יהא עליו איזה קטרוג בשמים - מיד יש במה לכסות ולסתום פי המקטרגים, שכן שמורים עבורו כמה וכמה חבילות של תהלים ב'חשבון', אבל אם לא יפקיד וחשבוננו למעלה יהיה ריק, לא יהיה במה 'לכסות' ולסתום פי המקטרגים...

חז"ל (ע"ז נה.) עה"כ (דברים כח נט) 'הַלְלִים רעים ונאמנים - רעים בשליחותן ונאמנים בשבועתן', וכדאיתא שם בגמ' 'אף כך יסורין, בשעה שמשגרין אותן על האדם משביעין אותן שלא תלכו אלא ביום פלוני ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני, ולא יועילו לו לאדם כל רפואות שבעולם לסלק את מחלתו קודם הזמן המיועד, ואם בן מהו שמתפללים על החולים שיתרפאו - הרי השביע הקב"ה את החולי שלא ילך טרם זמנו.

אמנם על פי האמור אתי שפיר - כי בכח התפילה לבטל הנגזר, וראיה לכך - 'מלפנים ממצרים גאלתנו', שהרי בברית בין הבתרים אמר ה' 'ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה' (בראשית טו יג), ואעפ"כ

שבכוח תפילתו לקרוע רקיעים ולפעול עבורו כל מאי דבעי, הרי הוא פועל ללא כל שהות כל משאלותיו".

ולעולם אל יתייאש ח"ו מלדפוק על שערי רחמים ולקרוע שערי שמים בתפילותיו, וגם אם נראה שכבר אבדה התקווה ח"ו, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות י.) 'אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים', כי גדול כח התפילה לבטל את הנגזר ולשנות את הטבע (ובלשונו הנודעת של רבינו בחיי בספרו כד הקמח ערך תפילה)¹⁰.

הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע ביאר בנוסח ההודיה (בתפילת נשמת) 'מלפנים ממצרים גאלתנו... ומחליים רעים ורבים ונאמנים דיליתנו', שהנה אמרו

יג. ליכא מידי דלא רמיזי, לכשתמנה מס' האותיות והתיבות של הפסוק (תהילים קיח ה) 'מן המצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה' פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון' תמצא שתיבותיו **שבעה**, ואותיותיו **עשרים וארבעה**, והוא כלישנא דעלמא האומרים על מי שדלתו פתוחה בכל עת ומשרת את הפונים אליו בכל זמן, שהוא משרת 24/7²⁴ שעות ביום, שבעה ימים בשבוע, והכוונה לגויים שנאסרו בשמירת שבת, או בבני ישראל בדברים שאינם כרוכים בחילול שבת), והוא כמניין האותיות והתיבות של 'מן המצר קראתי קה' וכו', כי תמיד בכל עת ובכל שעה, 24/7, אזניו קשובות לקבל תפילותיו של הנמצא במצר לחלצו ולהוציאו למרחב.

יד. ואף אם קצרה ידו של בן אנוש להושיע אך לא יפלא מה' דבר, וגם כשהרופאים 'מרימים ידיים' הרי אנו מאמינים בני מאמינים שהקב"ה הוא הרופא כל בשר, ומה שאמרו חז"ל (ברכות ס.) 'מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות' אין הכוונה אלא כלפי החובה לשמוע לדבריו כדת מה לעשות בעסקי ההשתדלות לרפואה, אבל וודאי שאין צריך להאמין לו כשאומר כמה זמן תימשך המחלה או כשאומר שאין מה לעשות...

ומצינו דברים נפלאים ומפורשים בדברי רבותינו הראשונים בעניין זה, וכך כתב ה'שלטי הגיבורים' (סנהדרין ס"פ בן סורר ומורה, יח: מדפי הרי"ף) 'כי הרבה נידון למיתה בעיני הרופאים ורפואתן קרובה'. וכעין זה כתב רבינו המאירי (בספרו מגן אבות, הענין הי"ט) 'אף כשיאמרו לו הרופאים אין לו תקנה אלא בכך, כמה שערים יש למקום לרפאות מה שאינן נראות לרופא'.

גם מצינו במפרשים שפירשו במזמור שיר שאמר דוד על חנוכת הבית (מזמור ל) שהיה נוטה למות והבריא, וכמו שפירש המלבי"ם במה שאמר (פסוק יב) 'הפכת מספדי למחול לי' - ומצייר, שכבר נתאספו כל העם להספידו כי חשבו שמת, ופתאום חזרה בו נשמה עד שהקבוץ שבאו להספידו ועמדו סביב מיטתו התחילו לחול במחול ובמחולות, עכ"ל. טו. מעשה נורא מביא בספר 'חוט המשולש', שכאשר היה הגה"ק ה'כתב סופר' כבן שש שנים נחלה מאוד, והיה בסכנה גדולה עד ש'שפטו' הרופאים שהוא נוטה למות, ויקראו את בני חברה קדישא לעשות כראוי להם וכן עשו והדליקו נרות והתפללו תפלות הנהוגים, והרופאים מומחים ישבו בחדר המטה ויקימו משבתם ודברו הרופאים אל זקני צ"ל (ה"ה הגה"ק ה'חתם סופר' זי"ע) 'ידענו אדונינו כי איש אלוקים קדוש אתה, אם בתפלתך לא תוכל להושיע לבנך מצדינו אפס תקוה, ובשמעו אבי החולה את הדברים העמיד את עצמו בזווית החדר אצל הארגז אשר כתבי יד קדשו בו, ויחל מש"ה את פני ה' אלוקיו בתפלה קצרה, והילד החולה בגודל חלותו צעק שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד, ונענו האב והבן ונתקבלה תפלתם, ואמרו הרופאים עתה ידענו ביותר כי איש אלוקים הוא, כי לפי ראות עינינו כעת נתחדשה תקוה בלבבנו שיתרפא מחוליו, והשיב להם, ממני לא סר התקוה אפילו רגע אחד. וחסדי ה' כי לא תמנו ולא כלו רחמיו, ועין בעין נראה שהחולה השיב רוחו ונפשו, וגם בני חברה קדישא כיבו הנרות אשר הדליקו והלכו לביתם עכ"ל. ומביא שם, שכאשר הגיע הכת"ס לבן י"ג למצוות הביאו לו אנשי הח"ק נדן מכסף ובתוכה נרות דקות של שעה, הם הם הנרות אשר הדליקו באותו מעמד בטרם 'יציאת נשמה' (שלבסוף לא יצאה ממנו בעוה"שית)...

באר הפרשה - פרשת הנריע-מצורע

שתי ציפורים^י, כי 'הציפור השחווטה' נועדה לכפר על לשון הרע, ועל כן שוחטים אותה להשתיק את קולה, ולרמוז על תקנתו של מספר לשון הרע שיחדל מלהשמיע קולו, וכמו שהביא רש"י מדברי חז"ל (ערכין טז:) 'שלה"ר הוא מעשה פטופטי דברים ואף הציפורים מפטפטים תמיד בצפצוף קול. ואילו 'הציפור החיה' באה לכפר על מי ששתק במקום שהיה צריך לדבר, ועל כך נאמר (פסוק ז) 'ושילח את הציפור החיה על פני השדה' לרמוז שאדרבה מעתה יצפצף בקול במילין טבין לחזק ולתמוך בזולתו^ט.

זבן נמי גם לאידך גיסא, שכמו שהשומר פיו ולשונו (בסור מרע) מתרומם למעלה ראש ואין ערוך לשכרו, כן יכול הוא להתעלות למעלה למעלה על ידי דיבורים של טובה (- עשה טוב), כשאיש לרעהו יעזור ולאחיו יאמר חזק. וכבר אמרו (ב"ב ט:)' כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות, והמפייסו בדברים מתברך ב"א ברכות', הרי שהמפייסו גדול וחשוב יותר, ובטעם הדבר כתב המהר"ל (ח"א שס), כי הנותן פרוטה לעני אינו משיב את נפשו אלא לפי שעה, שאחר שקנה בפרוטה אוכל לשבור רעבונו ולהחיות גופו, כלה הנאתו (וישוב

לא נתקיימה הנזירה, אלא - 'ותעל שזועתם אל האלוקים מן העבודה' (שמות ב נג), וכיוון ששמע תפילתם הוציאם לאחר רד"ו שנה, מכאן, שבכח התפילה לשנות אפילו גזירת מלך. אם כן שפיר אפשר להתפלל אף כנגד השבועה שהושבעו הייסורים והחולאים, וזהו אומרו 'מלפנים' ממצרים גאלתנו מכך שאנו רואים שגאלתנו ממצרים ופדיתנו מבית עבדים עוד טרם עת, על ידי התפילה והזעקה, אם כן גם מחליים רעים רבים ונאמנים דיליתנו על ידי התפילה והזעקה מעומק הלב לפני אבינו שבשמים^{טז}.

דברו על לב - להיטיב לאחרים בדברי חיזוק ופיוס

בפרשתן (מצורע יד ד), 'וצוה הכהן' ולקח למטהר שתי צפרים חיות', הנה איתא בזה"ק (ה"ג מו:)' כמה דעונשא דהאי בר נש בגין מלה בישא, כך ענשיה בגין מלה טבא דקאתי לדיה ויכיל למללא ולא מליל, והיינו, שכחומר האיסור של דיבורי לשון הרע, כך ממש הוא הנמנע מלעודד את חברו בדיבורים טובים המשיבים את הנפש. ועל פי זה ביאר הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע (לקט אמרי קודש עמ' נא) הטעם שצריך המצורע להביא

טז. בדרך זה מבארים העולם בשם הרה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע את מטבע הברכה 'רופא חולי עמו ישראל', שלכאורה תמוה וכי הקב"ה הוא רופא חולי עמו 'ישראל' ותו לא, והרי גם עכו"ם שנתרפא הוא מעשה הקב"ה, אלא, שכאשר באים ייסורים ומחלות על האדם נגזר עליהם מתי ילכו וכו', ובעכו"ם אין אופן שיתרפאו קודם לזמן הקצוב. מה שאין כן 'חולי עמו ישראל' על ידי התפילה תבטל כל הגזירה ויתרפא החולה מחליו אף קודם הזמן, וזהו ה'שבח' - רופא חולי עמו ישראל על ידי התפילה קודם הזמן, ואילו הגוי אינו מתרפא אלא בהגיע השעה שתמה מחלתו.

יז. הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זי"ע ביאר הטעם שכל דיני מצורע הם רק על פי אהרן הכהן או אחד מבניו, כי עיקר טענתו של מספר לשון הרע כי מה חטא בדבר והרי אינו אומר אלא את האמת... לזה הצריכה אותו התורה שילך אל אהרן ובניו, כדי שילמד ממידתו של אהרן הכהן שהיה אוהב שלום ורודף שלום ושינה מדיבורו בשביל השלום, כלומר, שפעמים הרבה על האדם להמנע מלומר את ה'אמת' (אל יאמר שקר, אבל אמת אינו מחויב לגלות כשאין צורך)... ולבעל ה'אמת' שכמותו יאמר לו הכהן באמת אתה טמא (הובא בפרדס יוסף).

יח. הוסיף הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע על 'בניין אב', שהנה מבואר בגמ' (מנחות צא. הובא ברש"י פסוק י) שאף שכל החטאות והאשמות אינן טעונות נסכים, אך אשם מצורע טעון נסכים עמו, וצריך לבאר הרמז בדבר, ומה נשתנה אשם זה משאר אשמות. אלא, כי 'יין רומז על קול, וכמו שאמרו (ברכות לה.) 'אין אומרים שירה אלא על היין', ואילו 'שמן' מרמז על השתיקה (עי' זוה"ק ח"ג קעז:), ומשום כך צריך המצורע להביא נסכים - יין ושמן, כי 'השמן' מרמז על מי שדיבר לשון הרע שמעתה ישתוק, ואילו ה'יין' בא ללמד, להשמיע קולו במקום הצורך.

יט. והנה אמרו חז"ל (קידושין נז:) שהציפור החיה מותרת באכילה כי 'לא אמרה תורה שלח לתקלה', כלומר, שלא יתכן שהציפור אסורה לכל העולם, שאם כן היתה התורה מביאה תקלה למי שימצאנה, כי מנין לו לדעת ולהכיר שהציפור אשר נתפסה בידו זו היתה של מצורע ואסורה. ורמז יש בדבר, שאל תאמר כיצד אומר לחברי דיבורי עידוד וחיזוק, ואסביר לו פנים כי גדלה מעלתו - והרי הוא מסוכן לבוא עי"ז לגאות והתנשאות, אך לא אמרה תורה שלח לתקלה, אל תחשוש מלשלוח דיבורים טובים באזני חברך, כי בוודאי לא יצא מהם כל תקלה ומכשול...

שני בני אדם שהם בני העולם הבא, נוגש רבי ברוקא אליהם ושאל אותם למעשיהם, ענו לו 'אינשי ברוחי אנן מבדחינן עציבי' [אי נמי, כי חוינן בי תרי דאית להו תיגרא בהדיהו טרחינן ועברינן להו שלמא - שכאשר רואים שני אנשים ניצים ויש מריבה בינותם שהם טורחים להשכין שלום ביניהם²¹], וברש"י 'ברוחי - שמחים ומשמחים בני אדם'²². ומכאן שעל ידי שהיו משמחים אנשים בדיבורים מחיי נפשות נעשו בני העולם הבא²³.

מתעורר רעבונו אחר זמן), אך המפייסו בדברים הרי הוא משביע את נפשו ומחיה אותה בדברים²⁴, וחיוזק זה עומד זקיים לעד, על כן שכרו גדול יותר ומתברך ב"א ברכות.

ולבר מ"א ברכות הללו 'מובטח הוא שהוא בן עולם הבא'. וכדאיתא בגמרא (תענית כב). שרבי ברוקא חוואה שאל את אליהו הנביא זכור לטוב בהיותו בשוק הראיני מי הוא בן העולם הבא, הראה לו אליהו על

כ. נוהג היה הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל להרבות באמירת דברי שבח לתלמידיו במנה גדושה, פעם נשאל על מנהגו זה, נענה וסיפר דבדידיה הוה עובדא בבחרותו כשלמד בישיבת וואלאז'ין, בימים ההם לא היו להוריו העניים פרוטה לפורטה, ולכן כש'גלה' ללמוד בישיבה היה צריך ללכת לשם רגלי בקור ובכפור כשבקושי היו לו בגדים לחמם את עצמותיו היבשות, בדרכו נקרעו בגדיו ומנעליו, וכך הגיע לישיבה מבויש ונכלם ממצבו הדל. בכואו לישיבה הראו לו מקום מיטתו בחדר אחד עם הגאון רבי זעליג ראובן בענגיס זצ"ל (שלימים כיהן כראב"ד 'העדה החרדית' בירושלים עיה"ק ת"ו) ואליו התחבר בעבותות אהבה. יום אחד הבחין רבי זעליג ראובן בהרגשותיו של רבי איסר זלמן, וכיון שרצה לעודד את רוחו אמר לו מדוע פניך רעים, והלא אתמול אמר ראש הישיבה חידוש בשמך... והעיד רבי איסר זלמן שדיבור זה נסך בקרבו כוחות מחודשים וזקף את ראשו, ומאז סילק לגמרי את העצבות מלבו, וכיון שראה עד כמה יכול דיבור אחד להשפיע על נפש הבחור על כן קיבל על עצמו לשבח ולפאר את הבחורים בהרחבה יתירה.

וכך העיד הגה"ח רבי חיים ברים זצ"ל, מעשה בתלמיד שהרגיש עצמו ירוד וחלש מאד, ובאותה תקופה שאל קושיא באמצע השיעור, ושיבח רבי איסר זלמן מאד את קושייתו, עד שאמר, שעל קושיא כזו צריך להעמיד 'משקה' בביהמ"ד, ואותו תלמיד שאב מלא חופניים חיזוק ממאמר זה, עד שבמשך כמחצית השנה למד בהתמדה וביגיעה מחמת דיבור זה, ועתה צא ולמד כמה משפיעה ומסייעת נדיבות הדיבור לכל אחד.

הנה שמעתי לאמר, שהרי אמרו חז"ל (ב ו) 'על דאטפת אטפוך' (אין אדם נהרג אלא על כך שהוא הרג אחרים), מעתה יקשה דמצינו בפרשת בראשית שקין הרג את הבל, ומדוע בא לו כך, והרי לא מצינו שהבל הרג מאן דהו לפני הריגתו, אלא י"ל, כי בראות הבל שפני קין נפלו על כך שהקב"ה לא קיבל את מנחתו (בשעה שמנחת אחיו נתקבלה לרצון), היה לו לעודדו ולחזקו, ומכיוון שלא עשה כן הרי הוא כביכול נחשב כמי שהרג את הנפש (אף שאין לנו כל השגה ב'הבל', אבל ללמדנו את הנוגע לדין באנו).

ואפשר להסמיך הא דאמרו משם הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע שאף אם אין אדם יכול לעזור לשני ולסעוד אותו, וגם אין בכוחו לדבר עמו דברים המתיישבים על הלב, לכל הפחות ישמע אותו ויקשיב לשוועתו שגם בזה הוא מצילו ומעודדו - כשמרגיש שיש אחד שמבין מצוקתו, וכמו שנאמר (בראשית לו כא) 'וישמע ראובן ויצילהו מידם', שעצם השמיעה היא ההצלה.

כא. ואפשר לפרש עוד בדברי הגמ', שבראותם אנשים מריבים זה עם זה נגשו אליהם והוכיחו להם כמה שטות והבל יש בה במחלוקת, ומשעשו שחוק מעצם הסיבות המביאות את המחלוקת, ממילא עשו שלום ביניהם. וכדברי הרמב"ם (הל' דעות ז ז) 'ראוי לו לאדם להיות מעביר על מדותיו על כל דברי העולם, שהכל אצל המבינים דברי הבל והבאי ואינן כדאי לנקום עליהם'.

כב. יש שדייקו בדברי רש"י אלו מדוע האריך והוסיף תיבות 'שמחים ומשמחים בני אדם', וכי אינו מובן מעצמו שהיו משמחים 'בני אדם' - וכי 'בעלי חיים' היו משמחים, אלא, שפעמים ובשעת עצבון ורעות רוח מרגיש האדם שאינו כלל בגדר 'בן אדם' אלא בגדר איזה 'חפץ' מחפצי העולם, אמנם 'תרי בדחני' הללו היו מפחים בהם רוח חיות חדשה - שיחשיבו עצמם בגדר 'בני אדם', וממילא שב להם הכח והרצון לעשות את המוטל עליהם בשמחה רבה.

כג. ב'גליון הש"ס' ציין 'עיין בתורת חיים' (סנהדרין פח: ד"ה שלחו מתם), ושם כתוב, דלכאורה קשה מהו אומרו שאלו השנים הם בני העולם הבא, הרי 'כל ישראל יש חלק לעולם הבא'. ומבאר ה'תורת חיים', וז"ל. דכל ישראל יש

אמרו זכרונם לברכה (ערכין טו:) כי בחטא לשון הרע יבוא ברובי, ולא ניקחנו דרך מקרה. ויש לנו לבוא אל הכהן שהוא העומד לכפרת החוטאים, ועם חברת המכפר אולי יהרהר בתשובה, ויוסגר קצת ימים כדי שישב אל לבו ענינו במתון, ויפשפש במעשיו, ולפעמים יוסגר שני הסגרין, שמא הרהר תשובה ולא תשובה שלמה לגמרי, כאילו תאמר על דרך משל, שחשב להחזיר מחצית גזילתו, ואז יחדש בו ה' קצת

שומר פיו ולשונו - התחזקות בענייני שמירת הלשון ב'ספר החינוך' (מצוה קסט) מבאר ענין טומאת מצורע האמורה בארוכה בפרשתו, וז"ל, 'משרשי המצוה, לקבוע בנפשותינו כי השגחת ה' ב"ה פרטית על כל אחד ואחד מבני אדם, וזי עיניו פקוחות על כל דרכיהם, כמו שכתוב (איוב לד כא) 'כי עיניו על דרכי איש וכל צעדיו יראה', ולכן הוזהרנו לתת לב אל החולי הרע ולחשוב כי החטא גרם אותו, וכבר

להם חלק לאחר שמת ונידון בחיבוט הקבר ובעונשו של גהינום, שהמיתה והעונשין מכפרין עליו ונעשה בן עולם הבא, אך זה, הוא בן עולם הבא כמות שהוא חי, כי גדול כוחה של שמחה וחדווה בפרט כשמשמח אחרים. כד. כתיב (דברים כד ח), 'השמר בנגע הצרעת' וגו', ופירש רש"י, 'שלא תתלוש סימני טומאה ושלא תקוץ את הבהרת', ומיד לאחר מכן נאמר (פסוק ט) 'זכור את אשר עשה ה' אלוקיך למרים בדרך בצאתכם ממצרים' - שהיא דיברה לה"ר על משה רבינו ולקתה בצרעת, ושמעתי אומרים בשם הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל לבאר עומק סמיכות המקראות, שבא הכתוב לומר, הישמר בנגע הצרעת מלחתכו, כי לא הצרעת היא החולי שצריך 'לטפל' בה, אלא 'זכור את אשר עשה ה' אלוקיך למרים', כלומר התבונן ב'שורש' הדבר שגרם לצרעת, דהיינו לשון הרע, והוא החולי שצריך רפואה, על ידי שיחזור בתשובה עליו.

ויש להסמיק לזה מה שדייק הגה"ק רבי חיים וויטאל זי"ע (עיי' הדעת טוב) בלישנא דקרא בפרשתו (מצורע יד לה), 'כנגע נראה לי בבית', שלכאורה קשה מדוע אמר כנגע, ואינו אומר 'נגע' נראה לי בבית, אלא, כי האיש הרואה צרעת בביתו ידע שאין זה הנגע עצמו, אלא רק 'כנגע', כי הנגע עצמו הרי הוא עצם 'חטא הלשון' הנורא, אשר נחקק בעמקי נשמתו, והיא נשחתת על ידי אלו הדיבורים, וכלומר שבפגם הדיבור נעשה 'נגע' בפנימיות נפשו, וה'נגע' החיצוני אינו רק 'כנגע'...

כה. וכך פירשו (תפארת יונתן להגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע, ועוד) בלשון הכתוב (תזריע יג נב, מצורע יד מד) 'צרעת ממארת' שצרעת באה על האמירה (כי 'ממארת' מלשון 'אמירה').

וצריך להתבונן היטב בפרשיות אלו שהתורה הקדושה היא נצחית וקיימת לעד, וכבר כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שער הזכירה פ"ו) בשם ספר הקנה שבימינו אנו שאין לוקים בצרעת - העונש על לה"ר היא עניות רח"ל. ומשלמים על כך בעוה"ז תיכף ומיד, וכמו שביארו בשם החפץ חיים זי"ע את המעשה הידוע במדרש (ויק"ר טז ב) על אותו רוכל שהכריז מאן בעי חיי, ואמר 'מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה', שלא לחינם הזכירו את אומנותו שהיה רוכל, אלא כשם שרוכל לעולם אינו מוכר בהקפה ויש לשלם לו תיכף ומיד - שהרי היום הוא כאן ומחר הולך לו לעיר אחרת רחוקה - כך המספר לשון הרע או המצער את חברו נפרעים ממנו מן השמים מיד עובר לעשייתו, ואין ממתינים לשלם לו שכר פעולתו לאחר זמן. ומידה טובה מרובה, הנזהר בלשונו ישולם שכרו כהנה וכהנה מיד בעולם הזה.

כו. בפרשתו (תזריע יג יח-יט), 'ובשר כי יהיה בו בעורו שחין ונרפא, והיה במקום השחין שאת לבנה' וגו'. והנה, השחין היינו מכה שהוכה אדם כשנתקל בעץ או באבן ונתחמם עורו מחמת המכה (נגעים ט א). מעתה יש לתמוה, בשלמא כשעולה בגוף האדם נגע צרעת (כשלא נתקל והוכה באיזה דבר) יש בזה אות וסימן מן השמים שעליו לפשפש במעשיו על שדיבר לשון הרע, אולם מי שלקה והוכה בעץ או באבן מה סימן יש בזה, הרי כן הוא ב'טבע' העולם, שהנתקל לוקה בגופו ומתחמם בשרו עד כדי נגע צרעת. יש שביארו דכאן גילתה לנו תורה שלא רק 'נגע' הנראה כמי שבא ללא סיבה טבעית נחשב כסימן לאדם מן השמים, אלא אף המכה שנחבל בה אף היא מן השמים, שהרי אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזים עליו מלמעלה (חולין ז), נמצא שאף עצם המכה שקיבל היא היא סימן לו מן השמים - שייטיב מעשיו.

לדין ייאמר, אין לנו לתלות את המחלה בסיבה טבעית (כגון, שנחלה כי 'נדבק' ממי שעמד על ידו וכיו"ב), כי גם מה שנראה כמי שבא בדרך הטבע אינו אלא סימן מן השמים לעורר אותנו לתיקון המעשים.

סימנין שיוסגר שנית אולי ישלים תשובתו ויטהר וא"כ בהכרח ישיב אל לבו החוטא לסור מדרבנו הרעה, לגמרי"כו.
עב"לכח.

דבר נפלא כתב ה'כלי יקר' (מצורע יד ב) וז"ל, לצרעת אין תרופה בדרך הטבע, להודיעו כי יד ה' עשתה זאת, וצרעת נעמן (הפטרה לפר' תזריע, מלכים ב' פ"ה) יוכיח, שנלאו חכמי הרופאים מלבקש לו תרופה, ועלינו להתעורר כט ולהתחזקל בענייני שמירת הלשון לא, להיות שומר פיו ולשונולב בזהירות יתירה לג, שהוא יסוד ועיקר בטהרת הנפש לד [ובפרט בימים אלו, ימי ספירת העומר, שהם ימי טהרה]. וכך כתב ה'אור

כז. אמור מעתה, כי אין התכלית לבוא לידי שברון לב מצרעתו ונגעיו, אלא להתרומם מתוך ידיעה כי הכל בהשגחה פרטית להעירו אותו לשוב אל ה',

כח. והנה, גם ל'מגפה' שבתקופתנו אין מוצאים הרופאים לע"ע תרופה בדרך הטבע, ולהודיע כי יד ה' עשתה זאת, ולעורר אותנו לשוב אליו באמת ובתמים ולהתחזק בעשיית רצונו ית' בלבב שלם.

כט. מעשה בבחור שירד מן הדרך ל"ע, שלדאבון לב לא זכה לשוב לכור מחצבתו עד שנהרג ב'תאונת דרכים' (כשכר רכב ונהג בו בלי אחריות כלל) בהלווייתו שנערכה בכאב וביגון קודר ניגש האב אל ה'מיטה' ובמר ליבו זעק בביות עצומות שלוימ'לע תתעורר... שלוימ'לע תתעורר... (כי מרוב הלם ותדהמה לא נקלט בליבו המציאות האיומה שלנגד עיניו), עד שאמר לו אחד מהמלווים, הוא כבר התעורר, נשמתו עלתה לעולם האמת וכבר רואה הוא את האמת... אמנם אנחנו החיים צריכים להתעורר, ולא עליו זעקתך כי אם עלינו... זהו שאמר הכתוב (ירמיה כב י) 'אל תבכו למת ואל תִּנְדוּ לוֹ בְּכוֹ כֶּכֹּוּ לְהוֹלֵךְ', כלומר, אל תבכו למת, אין צורך לבכות 'להעיר' את המת, שכבר יודע הוא היטב את מצבו ולפני מי הוא עתיד ליתן דין וחשבון, אלא בכו בכו להולך - אלו ה'הולכים' אחר מיטתו, ולשאר בני אדם שבארץ החיים, שאותם צריך לעורר...

וכמה עלינו להתעורר ב'ימים נוראים' אלו, כאשר הקב"ה מביט לארץ ולדרים עליה ומדבר אליו בקול ה' שובר ארזים... ואינו מבקש מעמנו אלא שובה ישראל עד ה' אלוקיך, שפרו מעשיכם וברית אל תופר...

וכבר דייק ה'משך חכמה' (מצורע ד"ה במד"ר) בלשון הכתוב בפרשתן (יד ד) 'ולקח לַמִּטָּה שְׁתֵּי צַפְרִים', שלכאורה היה צריך לומר 'ולקח לנטהר' בלשון נפעל [שהרי המצורע אינו עושה בעצמו אלא אחרים מביאים אותו אל הכהן] ומדוע אמר לַמִּטָּה, אלא שבא הכתוב לרמז, שהמצורע 'הוא מפעיל בעצמו הטהרה, שמסיבת תשוקתו להשי"ת הוסר מאתו הנגע', וללמדנו בא שאל יסמוך אל אחרים שיביאוהו לידי טהרה אלא עליו לפעול בעצמו לבוא לידי טהרה.

אמנם הבא לטהר מסייעין לו, וכמו שהוכיח הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, שהנה מבואר בגמ' (זבחים לב:) שטבול יום שמכניס ידיו לתוך העזרה הרי הוא בכרת כי 'ביאה במקצת שמה ביאה', אמנם התירה התורה למצורע לעמוד בפתח אהל מועד ולהכניס את בהונותיו בכדי שיוכל הכהן לתת עליהם מדם האשם ואף שעדיין לא נטהר לגמרי מטומאתו שהרי הוא 'מחוסר כיפורים', והרי שאפילו מצורע זה שטומאתו חמורה משאר טומאות, ורק הוא משתלח מחוץ לג' מחנות ובדד ישב, אך מאחר שהוא כבר בא לטהר ושב בתשובה [וראיה לדבר שנרפא צרעתו] אזי הקב"ה מקרב אותו ביותר, עד שנותן לו רשות להיכנס בעודו בטומאתו... ונרמז זאת בהא דאיתא בגמ' (פסחים קיט.) 'זה ידו של הקדוש ברוך הוא שפרוסה תחת כנפי החיות כדי לקבל בעלי תשובה מיד מדת הדין', שאף מצד 'מידת הדין' אינו יכול להיכנס אך ימינו של הקב"ה פשוטה לקבל שבים.

ל. משל נפלא אמרו על מי שהיה במסיבת מרעים ו'שתה' יתר על המידה, ונסע ברכבו לביתו, בהיותו בפרשת דרכים שעל אם הדרך עצר אותו שוטר ובדק אותו במכשיר שבידו לדעת האם הוא 'שתוי' והתברר כי אכן כן הדבר, והרי אסור לו לנהוג במצב זה, ונתן לו השוטר קנס כספי כפי חוק המדינה. אחר כמה רגעים שוב עצר אותו השוטר וחזר ונתן לו דו"ח שני, עברו עוד דקות מועטות וחוזר חלילה... נתכעס ה'נהג' וצעק על השוטר, וכי אין לך מה לעשות אלא לרדוף אחרי עד בואי לביתי שאתה מעכב אותי פעם אחרי פעם ומחייב אותי מעות הרבה בכל פעם, מה עשיתי לך כי דלקת דווקא אחריי, מוטב לך לטפל בפושעים 'הגונים' מאשר להיטפל אלי... השיב לו השוטר - סלק עצמך מה'ככר' שבכאן [כנהוג במקומות הרבה לעשות 'ככר' בכל פרשת דרכים], מדוע הנך מסבב אותו שוב ושוב (ולכן, בכל פעם שהנך עובר לידי הנני מחייב אותך שוב), כי מחמת שכרותו לא הרגיש שהוא 'דורך' על אותו מקום ומסבב אותו סחור סחור... במקום שימשיך הלאה בדרכו.

באר הפרשה - פרשת תזריע-מצורע

והרבה יש ללמוד מכאן מוסר השכל, כי פעמים נדמה לאדם שהיצר הרע בעצמו רודף אחריו להכשיל אותו, ובמר ליבו זועק מדוע מנסים אותי מן השמים בנסיונות רבים כל כך... אך האמת היא, כי אין לו אלא 'לזוז' מאותו 'מקום'... ושוב לא יבוא לידי נסיון ולא לידי בזיון...

גם נלמד מכאן, שפעמים ואדם מאשים את כל העולם, ואינו מרגיש שהוא 'האשם' בדבר... ואם יבדוק בעצמו יראה היטב כי אין הדבר תלוי אלא בי...

אולם אם אכן יתחזק אזי מכאן ואילך יערב לו, וכאותו מעשה באחד מחסידי הרה"ק הרש"ב מליובאוויטש זי"ע שפעם הבחין ש'קצב העיר' נמצא אצל הרבי בחדרו, והרה"ק מדבר על ליבו לעוררו לעבודת ה', והיטה אזנו להקשיב לשיחתם, ושמע היאך הרה"ק אמר לו, דהנה איתא במשנה סוף מס' פאה 'וכל מי שאינו לא חיגר ולא סומא ולא פסח ועושה עצמו כאחד מהם אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם', וביאר שהכוונה למי שמתאוה לילך למקום האסור 'ואינו חיגר', אך עושה עצמו כחיגר שאין ביכולתו ללכת שמה, וכן מי שמתאוה להסתכל במקום שאסור רח"ל ומתגבר על יצרו ועושה עצמו כסומא, מובטח הוא שהקב"ה ישמור עליו שלא יבוא לידי נסיונות כאלו, וסופו שיהיה כחיגר - שלא ירצה להלך לדבר איסור, וכן יהיה כ'סומא' מלהתאוות למראות אסורות. על דרך זה יש לומר שמי שעושה עצמו כאילם - שעוצר בעצמו מלדבר דברים אסורים לא ימות מן העולם עד שיעזרנו הקב"ה להיות כאילם.

לא. נאמר במצורע 'ועל שפם יעטה' (פרשת תזריע יג מה), ובגמרא (מו"ק טו.) למדו שעליו לעטוף את ראשו, ובכלל זה שיהיה פיו מכוסה, וביארו הראשונים (אבן עזרא ואברבנאל, וכן הוא בצרור המור) כי הבל פיו ורוחו של המצורע מסוכנים הם לעומד בקרבתו, ועל כן צריך לכסות ולעטוף את פיו לבל יזיק לאחרים. וכן כתב גם בפירוש הטור הארוך עה"ת, והוסיף שמשום כך נאמר במצורע (שם מו) 'בדד ישב מחוץ למחנה' - 'לפי שדרך זה החולי, שכל מי שמשתדל עמו או אפילו מדבר עמו, נאחז בו, ולכך צווהו הכתוב שיבדל מבני אדם'.

והנה, אין אנו יודעים חשבונות שמים, אך כמה מגדולי ומאורי הדור שליט"א עוררו על כך, שמן השמים סיבבו כל עניין ה'בידוד' וה'מסכות' על הפה, ושיצטרפו הבריות להתרחק זה מזה, להורות ולרמז על חובת הזהירות מלשון הרע, ושומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו.

הגה"ק רבי שלמה קלוגער זצוק"ל (אמרי שפר תזריע) ביאר בטעם שצריך המצורע לכסות את פיו, שהרי אמרו חז"ל (ערכין טז:) שהשיניים והשפתיים כשתי חומות הינם לשמור על מוצא פיו, ולאיש שב' חומות לא הועילו, יש לעשות עוד חומה, 'כולי האי ואולי' אולי ה'חומה השלישית' תועיל למנעו מלשלח אמרי פיו ללא כל שמירה.

לב. ושומה עלינו להביא את מכתבו של הרה"ק האמרי אמת' זי"ע, וז"ל. בעזה"י א' וישלח תרצ"ו ירושלים תובב"א. אהוביי אנ"ש היקרים שיחי' במדינת פולין.

...עוד זאת אדרוש מכם כאשר רבו הצרות מבית ומבחוץ ונאמנים דברי חז"ל דגלות הזה מטעם לשה"ר ושנאת חנם, ולזאת אבקש להתחזק בענין שמירת הלשון מלשה"ר ושנאת חנם, ועצתי, שתלמדו בספר חפץ חיים ושמירת הלשון עכ"פ בב' ימים בשבוע, ואעידה עלי שמים וארץ כי אחרי שגמרתי הספרים הנ"ל הרגשתי בעצמי בזה פעולה לטובה, ולזאת גם השלם במידותיו יתפעל עי"ז. ואחשוב שזה שאמר הרוכל לר' ינאי - לאו אנת ודכותך, עכ"ז אטרח עלי' ר' ינאי להראות כי הכל צריכים לזה. הנני ידידכם הדו"ש וטובכם. חתימת יד קדשו.

לג. מעשה בפרה שוטה סוררת שהסתובבה בסמיכות לביתו של החפץ חיים זי"ע, פרה זו מצאה את פתח הבית פתוח, נכנסה לתוכו והחלה משברת כלים וחפצים. הרבנית נבהלה עד מאוד וזעקה לבעלה הרב, ראה נא מה מעוללת לנו פרה שוטה זו. אמר לה ה'חפץ חיים', בכדי להינצל מפרה סוררת זה יש ב' דרכים. א. להיזהר ולהישמר מתחילה שלא תשאר הדלת פתוחה אפי' רגע כמימריה. ב. אם כבר נכנסה הפרה, יש להיזהר במשנה זהירות לשים עין על כל חפץ וכלי שלא ינוק וישבר. בזאת פנה ה'חפץ חיים' לכל בני הבית, ואמר, כיו"ב הוא לענין שמירת הלשון, דע, שהלשון הרי היא כפרה סוררת, וכבר בתחילת על האדם להיזהר על פתחי פיו שיהיו סגורים על מסגר ובריח. ואם כבר פתח פיו לדבר ידע שהלשון כמוה כמו הפרה שוטה המשתוללת ויש להיזהר במשנה זהירות שלא תזיק לאיש ולא לבריה שבעולם באמרי פיו.

לד. ובעסקנו ב'טהרת הנפש' עלינו להביא מה שכתב בספר קדמון 'דרש משה' (הובא בעין יעקב' החדשים, בליקוטים שבצידי הדף) לפרש בהא דאיתא בגמ' (ב"ק ס:) 'רבא בעידן רתחא הוי סכר כוי [ופירש רש"י, שבזמן הדב"ר היה סותם את החלונות] דכתיב (ירמיה ט כ) כי עלה מות בחלונינו', שלכאורה אם סיבת הדבר היא מחמת עיפוש האוויר אם

עצמך מכל עוון. אבל מי שמרחיב שפתיו אע"פ שיש לו נפש טובה ועושה מצוות הרבה וכמה גדרים, הפיו יהיה לו מְחַתָּה [- לשון שבירה] לכל. ובאבן שלמה (פ"ו אות א) הוסיף, 'וכל תשוקתו לדבר מצוה מתבטל ע"ז'.

בן ידוע ומפורסם לשון קדשו (באיגרתו עלים לתרופה) 'ועד יום מותו צריך האדם להתיישר, ולא בתעניתים וסיגופים רק ברסן פיו ובתאונתו, וזהו התשובה. וזה כל פרי העוה"ב כמ"ש כי נר מצוה וגו', וזהו יותר מכל התעניתים והסיגופים שבעולם^{לז}. וכל רגע ורגע לא שאדם חוסם פיו זוכה לאור הגנוז^{לט} שאין מלאך ובריה יכולים לשער^מ.

החיים' הק' בפרשתו (מצורע יד ט) אין לך דבר שמרחיק האדם מן קונו כלשון הרע^{לה}. ובכלל אמרו בענין הדיבור, הנה נאמר (במדבר ט כ) 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו', וביארו צדיקים על פי - בשמירת פיו הוא גורם שה' יחנו - שה' יחנה וישרה שכניתו על האדם. ועל פי על ידי ה'פה' - ה' יסעו באם אינו שומר את פיו הרי הוא מגרש את השכינה הקדושה ממנו, ותסע השכינה להלאה (הובא באילנא דחיי, פיעטרעקאו תרס"ח).

ז"ל הגר"א בפירושו למשלי (פ"ג ג) 'שומר פיו נוצר נפשו', שהפה הוא שמירה לכל הנפש, וזהו שאמרו (ברכות יז.) 'שמור פיך מכל חטא', שע"ז תתקדש ותטהר

כן אדרבה היה צריך לפתוח את החלונות, ואם היתה המגפה על ידי מלאך המות מה יועיל סתימת החלון, וכי המלאך שהוא כולו רוחני נבצר ממנו להיכנס דרך חלון סתום... אלא 'אין ספק בביאור זה המאמר, שכאשר החל הנגף ויצא הקצף מלפני ה' היה עוצם עינו מראות ברע עד מנעו חוש הראות, ונשמר מכל דבר רע, ו'החלונות' רומזים ל'עיניים' וכדכתיב (קהלת יב ג) 'וחשכו הרואות בארובות'. וזהו שהביא ראייה ממה שנאמר 'כי עלה מות בחלוננו' - 'בשביל מעשה חלוננו, כי העין הוא גרמא בניזיקין וגורם להזיק'.

לה. וכך איתא במדרש (ויק"ר טז ו), אמר רבי יהושע בן לוי חמש תורות כתובות במצורע (כלומר, חמש פעמים נזכר הלשון 'תורה') 'זאת תורת נגע צרעת (יג טט), 'זאת תהיה תורת המצורע' (יד ב), 'זאת תורת אשר בו נגע צרעת (שם לב), 'זאת התורה לכל נגע הצרעת' (שם נד), 'זאת תורת הצרעת' (שם נו) ללמדך שכל האומר לשון הרע עובר על חמשה חומשי תורה. לו. הגאון רבי אליהו לאפיאן זצוק"ל (לב אליהו שביבי לב ע"ט) מבאר בדברי הגמרא (סנהדרין פא:) על הפסוק (קהלת ט יב) 'כדגים הנאחזים במצודה רעה' - זו חכה, ומבאר ה'לב אליהו', כי שני דרכים יש בידי הצייד לצוד דגים, א. יפרוש רשת לאורך כמה פרסאות, וכל הדגים יכנסו אליה וילכדו. ב. ישליך חכה עם קרס ודבר מאכל לפתות הדג לאכלו, וברגע שהדג יפתח את פיו לאכלו ייתפס הדג ב'חכה' זו, וההבדל בין שני 'ציודות' הללו, כי בראשונה הרי נתפס כל גופו ברשת ומיד יודע הדג כי ניצוד ברשת הדייג, ואילו ב'חכה' ירגיש הדג את עצמו 'חפשי' אצל עצמו, אבל באמת כבר 'תפוס' הוא בפיו, ועוד מעט יבוא בעה"ב וימשנו מהמים להכינו 'לכבוד שבת קודש'. כיו"ב, לענין צידת האדם ב'רשתו' של היצר. פעמים יפרוש היצר 'רשת' וילכוד את האדם - אדם כזה מרגיש מיד כי נלכד ברשתו של היצר (אולי ישכיל מיד לשוב בתשובה - ותנתר ה'רשת' מעליו). אבל פעמים שהיצר נותן לו לאדם לעסוק בתורה בהתמדה, ולהתפלל בכוונה וכו', ואינו בא אלא ל'תופסו' בפיו, להכשילו בדיבורים אסורים, דיבורים שאינם מהוגים - דוגמת החכה שצדים בה את הדג בפיו, ומשם 'תופסו' להיות ניצוד ברשתו...

לז. ידוע מה שאמר הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, שהרה"ק מסטרעליסק זי"ע אמר שהמונע עצמו מדיבור אשר עומד על שפתיו לאמרו, נחשב לו הדבר כאילו התענה פ"ד תעניות... ואני אומר 'נאך און נאך און נאך' (שנחשב לו כהרבה יותר מפ"ד תעניות).

לח. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (בהקדמה לספרו שמירת הלשון, וכן מרגלא בפומיה דהגה"ק הסטייפלער זי"ע) מדייק עוד, שלא אמרו שרק מי שדוחה דבריו למשך חודש או שבוע ימים יזכה לכך, אלא אפילו אם מתאפק מלדבר לרגע כמימרא בלבד נמי יזכה לשכר זה, ומכאן יראה כל בר דעת מה רב טובו של השולט על עצמו ושומר על מוצא פיו. לט. ובאמת, אין כל מלאך ובריה יכולים לשער את גודל התענוג והנחת רוח ששותק זה גורם בשמים ממעל לאביו אוהבו שבשמים, ומה רב שכרו עבור זה. וכך כתב הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע (ישיר משה על שה"ש) על הפסוק (שם א ב) 'ישקני מנשיקות פיהו', כי נשיקה רומז על תענוג ואהבה - וממה הקב"ה מתענג מנשיקות פיהו - כשאדם משיק שפתותיו זו לזו בכח - לעצור בעדם מלהוציא איזה דיבור...

מ. פעם התאונן אחד מתלמידי ה'חפץ חיים' זי"ע לפני רבו, שדרש לפני קהל גדול משך שעתים ולא השפיע אף על אחד מקהל שומעיו וא"כ מה תועלת בדרשתו. ענהו הח"ח במתק שפתיו, הנה ידוע מאמר הגר"א ז"ל, שבעד

באר הפרשה - פרשת תזריע-מצורע

השיער הלבן מורה על טומאת הנגעים. וביארו בעלי המוסר, כי אכן, כאן באתה התורה ללמדנו הדרך הנכון. כי אף אם כל מעשיו של אדם 'לבן' הם, וכולו קדוש וטהור, כל תהלוכותיו קודש הם ובלתי לה' לבדו, מכל מקום אם על ידי מעשיו והנהגותיו הוא מצער^{מא} ופוגע באחרים^{מב} וכגון שאינו נוצר את לשונו ומדבר סרה בחברו, הרי עם כל ה'לבן' שבו טמא^{מג} טמא יקרא...^{מד}.

בפרשתן (תזריע יג ג), 'וראה הכהן את הנגע בעור הבשר, ושער בנגע הפך לבן... וראהו הכהן וטמא אותו'. ולכאורה צריך ביאור, כי בכל התורה כולה מרמז ה'לבן' על טהרה שאין למעלה הימנה, כדכתיב (ישעיה א יח) 'אם יהיו חטאיכם כשנים, כשלג ילבינו, אם יאדימו כתולע בצמר יהיו' (ואף ביוהכ"פ קושרים 'לשון של זהורית' על קרני השעיר וכן בבית המקדש, והיו הכל מצפים ומייחלים שתלבין, ואז ידעו שנמחל להם כל חטא ועוון). ומדוע כאן

כל רגע ורגע שאדם חוסם פיו זוכה לאור הגנוז שאין לבן תמותה שום מושג בנועם זיו אור זה, וזהו רק בעד רגע אחד, הגע בעצמך כמה שכר תקבל אם עלה בידך לחסום פיהם של קהל ועדה משך שעתים לבלי לדבר דברים אסורים לה"ד ורכילות הלא אין לשער ערך השכר, מחלקך יהי חלקי (ח"ח עה"ת, יתרו בהגהות).

מא. כתיב בפרשתן לענין יולדת שצריכה להביא 'ובן יונה או תור לחטאת' (תזריע יב ו), וכתב ה'בעל הטורים' וז"ל, בכל מקום מקדים תורים לבני יונה חוץ מכאן, לפי שאינו מביא אלא אחד, שאם ימצא יונה לא יקח תור לפי שבן זוגו של תור מתאבל עליו, ע"כ. כלומר, שבקרבת העוף 'מצוה מן המובחר' להביא תורים ורק במדרגה פחותה מהם הם ה'בני יונה', ומ"מ, כאן, שציוותה התורה להביא עוף אחד בלבד, העדיפו את ה'בן יונה' על פני 'תור' כדי שלא יצטער בן זוגו שנשאר לבדו. והרבה יש להתעורר כי אם עדיף להביא קרבן פחות ערך מאשר לצער 'תור', ק"ו כמה יש לנו להיזהר שלא לצער בני אדם (ולא רק בני 'יונה')...

מב. מעניין לעניין, סיפר הרה"ח רבי יוסף מאיר זיידל זצ"ל, כי בעמדו בפרק 'האיש מקדש' יצא עליו קול הברה אשר בא בקשרי אירוסין עם נערה מעירו קאליש שבפולין, ובאמת לא היה בזה שמץ של אמת, וכמאמר העולם 'לא דובים ולא יער', ונפגעה הנערה עד עמקי נפשה, והיו לה בזיונות מרובים, ואף הוא נפגע משמועה זו שלא היה לו שום קשר לדבר. כעבור זמן מה התארס עב"ג בת הרה"ח ר' זלמן אייזנר הי"ד, ולא זכה לזש"ק במשך שש שנים מנישואיו. אחד מגיסיו (שוואגער) אשר היה גם גיסה של אותה נערה פנה אליו והציע לו שילך לפייסה על עגמת נפשה, אך הוא טען, מה לי לפייסה אחר שלא היה לי שום יד ורגל באותה 'שמועה רעה', ולא עוד אלא שאף אני סבלתי ונגרם לי צער מכל 'הפרשה', אך גיסו הרבה עליו בדברים, ומאחר שהיה זקוק לישועה נעתר לו. ועלה ביחד עם גיסו לביתה, הוא עמד בפתח הבית והיא עמדה כנגד החלון, וביקש ממנה סליחה ומחילה, ואכן היא אמרה בפה מלא מחול לך מחול לך. וסיים רבי יוסף מאיר את דבר המעשה בכהאי לישנא 'זאג וואס די וילסט, איך וויס נישט, אבער צו ניין חודשים האב איך געהאט א קינד' (אמור מה שתרצה, אני איני יודע, אבל תשע חודשים לאחר מכן נולד לי בן).

ותיכתב זאת לדור אחרון למען נדע עומק הדין, ובפרט בימי הספירה שכל שורש מנהגי האבלות הוא 'על שלא נהגו כבוד זה בזה', ועד כמה צריך להעתיק 'שלא יענש שום אדם בסיבתי'...

מג. הנה איתא במדרש (שמו"ר א ל, הובא ברש"י שמות ב יד) 'רבי יהודה בר רבי שלום בשם רבי חנינא הגדול, ורבותינו בשם רבי אלכסנדר אמרו, היה משה מהרהר בליבו ואומר מה חטאו ישראל שנשתעבדו מכל האומות, כיוון ששמע דבריו אמר, לשון הרע יש ביניהם, האיך יהיו ראויים לגאולה. לכך אמר 'אכן נודע הדבר' עתה ידעתי באיזה דבר הם משתעבדים'. ומעתה יש לתמוה על מה שכתב רש"י על הפסוק (שמות ג יא) 'וכי הוציא את בני ישראל ממצרים' - מה זכו ישראל שיעשה להם נס ואוציאם ממצרים, כי היאך נהיה כדבר הזה - שמתחילה תמה משה רבינו 'מה חטאו ישראל' ולבסוף שואל 'מה זכות יש בידם ליעשות להם נס', אלא הוכיח מכאן הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שמות תרמ"א ד"ה ברש"י) בזה"ל, 'להודיע איך שמאבדין ח"ו כל הזכותים על ידי לשון הרע, ולכן מתחילה תמה למה נשתנו בני ישראל מכולם להיות בגלות, ואח"כ אמר מה זכות יש לך להוציאם'.

מד. כיוצא בדבר, ביארו חכמי המוסר, כי הנה ה'צדיק' מכונה על שם תבנית האות 'צדיק' שבאותיות הא"ב, שהיא נכתבת כמין קו נטוי ועליו האות יו"ד. והנה האות יו"ד מרמזת ל'יהודי', ומכאן שכל הנושא וסובל מעליו עוד יהודי הוא הוא ה'צדיק'. ומקשים, אם כן מדוע אין כל חשיבות יתירה לאות א', הלא אף היא כתובה כיו"ד על קו נטוי, אלא ביאורו, כי הקו הנטוי שבאלף נסמך על גבי יו"ד הפוכה מתחתיו, ומי שדורך על יהודי, אע"ג שמצדו האחר נושא יהודי על כתפיו, אין לו כל חשיבות...

שומר מצרות נפשו - מעלת שמירת הלשון ושכרה

איתא במדרש (ויק"ר לג א) שרבי שמעון בן גמליאל אמר לו למבי עבדו צא השוקה וקנה לי מאכל טוב, חזר מבי מן השוק ובידיו 'לשון של בהמה'. למחרת אמר לו רבן שמעון בן גמליאל, היום רכוש עבורי דבר רע, ושוב חזר מבי מן השוק והביא לו 'לשון', שאל אותו רבן שמעון שיבאר לו אמאי הביא לו בשתי הימים לשונות. ענהו מבי העבד 'מיניה טבתא ומיניה בישתא, כד הוה טב לית טב מיניה, וכד ביש לית דביש מינה' - היינו שהן הטוב והן הרע מן הלשון הם באים, כי בשעה שהלשון טובה ומדברת דיבורים טובים אין יותר טוב ממנה ומתועלת הבא על ידה, ובשעה שהלשון משמשת לרע, אין רע יותר ממנה, כי 'מוות וחיים ביד לשון' (משלי יח כא) מ"ה.

ושותק שוכן עדי עד עושה לו דין' (להצילו מרעת חבירו). וביאור הדבר - כי העולם מתקיים רק עבור מי שבולם פיו בשעת מריבה, נמצא שכביכול על ידי שותק זה נעשה הקב"ה 'שוכן עדי עד', לכן הוא עושה לו דין.

ב"ק האדמו"ר מ'מז'מינראד זי"ע (אריה שאג, קונטרס המאמרים עמ' תו) היה מבאר בצחות הלשון על מאמרם 'כל דאלים גבר' (ב"ב לד: ועוד), אלים מלשון אילם שאינו יכול לדבר. כל דאלים - המשים עצמו כאילם ואינו מדבר לשון הרע וגם אינו משיב למחרפיו דבר, זה נחשב גבר - הוא נקרא 'אדם'. וכמו"ש במס' חולין (פ"ט.) מה אומנתו של אדם בעוה"ז - יעשה עצמו כאילם מ"ו.

זרעו לכם לצדקה - זרע ממונו בצדקה מצמיח ישועות נפלאות בפרשתן (יב ב), 'אשה כי תזריע וילדה זכר' וגו'. ביאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ד"ה אשה) דהנה

כתב ה'חתם סופר' זי"ע (פר' פנחס ד"ה לכן אמור) דאיתא במסכת גיטין (ו:) 'מי שיש לו קנאה על חבירו

הוסיפו עליהם ואמרו, כי עפ"י האריז"ל כותבים (באות צ) יו"ד הפוכה, לומר לך, מי נקרא צדיק, הנושא וסובל אף את היהודי ההפוך - שאינו עולה בקנה אחד אחד עמו, בדעתו או במעשיו, זהו נחשב כצדיק. מה. שמעו נא רבותי מה שראו עיני ולא זר בהיותי באת"ק מירון על ציון התנא האלוקי רשב"י, והנה הראני יהודי חשוב מבני עיה"ק ירושלים על יהודי בא בימים (כבן שבעים) היושב שם ושותה לשכרה, ואין בין שתיה לשתייה אפילו כמלוא נימא... ברם הכרת פניו מעידה עליו כי ממקור חשוב מוצאו. הלה מספר בעצמו את קורות ימיו, וכך הווה, בשנות בחרותו למד בישיבת פוניבז' בעי"ת בני ברק, ובהגיעו לפרק 'האיש מקדש' נתעכבו הדברים עידן ועידנים, עד שלבסוף בא בקשרי שידוכין בשעטומ"צ בגיל מבוגר ביותר. והנה כב' שבועות לפני זמן החתונה, דיבר איש אחד מבני משפחת הכלה עמה, ובקור רוח שאל אותה בביטול, נו, וכי על בחור זה חיכיתם זמן רב כל כך... בכמה מילים ספורות הללו זרע הלה 'ארס' בלב הכלה, עד שהחליטה לבטל את השידוך... לגודל צערן של החתן נשבר לבו בקרבו לשברי שברים, ארז את מטלטליו, נסע למירון, ומני אז הרי הוא שותה לשכרה זה כחמישים שנה במספר... הביטו וראו כוחו של דיבור רע אחד...

מו. כתב ה'חפץ חיים' זי"ע (חובת השמירה פ"ו) וז"ל. 'מי האיש החפץ חיים (בעולם הבא) אוהב ימים לראות טוב (בעולם הזה) נצור לשונך מרע' וסגולה זו היא טובה מכל הסגולות שמחפשים אנשים להצלחה.

עוד כתב (שמירת הלשון ח"ב פ"ז) וז"ל. ודע עוד, דכשם שהנחש נענש בענין מזונו כדכתיב (בראשית ג יד) 'ועפר תאכל כל ימי חייו' כן הוא מי שהוא 'בעל לשון ר' נענש בעונש, כמו שכתב בספר 'הקנה', וז"ל. ראה והבן שכל המוציא לשון ר' מפיו נידון בצרעת, ומסיים שם בסוף דבריו שמי שאינו נעשה מצורע נידון בעניות, ושקול עניות כצרעת, והרי הוא עני הנמסר בידי אדם. ובאמת, לפלא הוא בעיני שטבע בני האדם לחפש סגולות וברכות מאנשים גדולים להצלחה על פרנסה, ומה יועילו להם כל הסגולות והברכות אם חס ושלום הוא מורגל בזה החטא של לשון ר' ורכילות, הרי יש על זה ארור מפורש בתורה - 'ארור מכה רעהו בסתר' (דברים כז כד) ואמרו חז"ל (שבועות לו.) 'ארור' בו קללה, בו נידוי, וזה לא יצא מפי איש אחד, כי אם בהסכם כל ישראל בצירוף הכהנים והלויים כדכתיב בקרא, והרי הוא מכלה השפעתו, ואם היו שומעים לדברי הייתי מייעץ להם יותר שישמרו עצמם בזהירות יתירה מזה החטא ובפרט מלעשות בפועל ממש רע לחבירו מענין גזל וחמס והונאה וכיוצא בזה שאז בודאי יתברכו נכסיהם יותר מכל הסגולות, וכמו שידוע שכל הארורים פתחו מתחילה בברכה ואמרו 'ברוך אשר לא יכה את רעהו', וכל ישראל ענו על זה אמן, ובוודאי תתקיים הברכה הזו.

באר הפרשה - פרשת תזריע-מצורע

כן מובטח לו ש'ילדה זכר' - שיתהפך הוא עצמו להשפיע
לאחרים בבחי' זכר (עוד כתב בפרשת וירא עה"פ איה שרה
אשתך - 'כי אשה שהיא בעלת צדקה זוכה לזכרים כמו
שכתבתי על פסוק אשה כי תזריע וילדה זכר')^{מז}.

יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים טובים עלינו ועל כל
ישראל, ובקרוב נזכה לרפואות^{מח} וישועות, בביאת
גוא"צ, אמן.

איתא בגמרא (גיטין ז): 'אמר מר זוטרא אפילו עני
המתפרנס מן הצדקה יעשה צדקה, מוסיף ה'חתם
סופר', ובזכות זה זוכה לפרנס אחרים משלו בלי ספק,
והיינו שיורק עליו מן השמים שפע עשירות עד שיפרנס
אחרים משלו. על פי זה ביאר את הכתוב 'אשה' רומז
לעני, שהרי כידוע אשה היא בבחי' מקבל, והעני הוא
המקבל מאחרים, כי תזריע רומז לנתינת צדקה, ועל
דרך שנאמר (הושע י ב) 'זרעו לכם לצדקה, אם יעשה

וכבר ידוע הדיוק בדברי הרוכל (הובא לעיל) מאן בעא סמא דחיי, ש'שמירת הלשון' אינו רק סם המציל את האדם
ממוות, באריכות ימים ושנים. אלא הוא אף סמא דחיי - סם הנותן חיים טובים ללא כל מחסור, ומביא על האדם
חיים של אושר וכל טוב.

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע (פרשת בא, ועוד) היה מרמז בפסוק המדבר מענין חג המצות (שמות יב כד) 'ושמרתם את
הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם', שהרי אמרו חז"ל (ביצה טז.) 'חק - לישנא דמזוני הוא', והיינו דקאמר 'ושמרתם
את הדבר' - דבר היינו הדיבור, ע"י 'ושמרתם על הדיבור' יהא לחק - פרנסה ברווח, 'לך ולבניך עד עולם'. עוד
רמז כן בקרא (שמות יד יד) 'ה' ילחם לכם ואתם תחרישון', ויש לפרש ילחם מלשון לחם (ומרמז לכל עניני פרנסה), ורמזה
תורה שאם 'ואתם תחרישון' - שישמור על הדיבור כראוי מלדבר דברים אסורים, יזכה ללחם וכל שפע טוב.
מז. ביאור נפלא ביאר הגר"א (אבני אליהו על 'שמונה עשרה') וז"ל, איתא בגמרא (מגילה יב:) על הפסוק (אסתר ב ה) 'מרדכי
בן יאיר בן שמעי בן קיש, בן יאיר - שהאיר עיני ישראל בתורה, בן שמעי שהשמיע תפלתן של ישראל, בן
קיש שהקיש דלתי רחמים... ובמה הקיש על דלת רחמים, ע"ד שאמרו רז"ל (שבת קנא:) 'ונתן לך רחמים ורחמך (דברים
יג יח), כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים', שני דלתות ברא הקב"ה אחד בלב שמים ואחד בלב האדם,
וכאשר הקיש בדלת התחתית ורחמיו על כל הבריות נפתחו דלתות השמים, עיי"ש.

בענין הצדקה והחסד, אספרה נא, פעם התאונן יהודי לפני הרה"ק רבי ישעי' מקערסטיער זי"ע על מצב פרנסתו
הקשה מנשוא, ר' ישעי' הרעיף עליו ברכות לרוב, יעצו להתחיל במסחר חדש, ואכן, הלה ראה ברכה במעשי ידיו
ובמהרה נתעשר בעשירות עצומה.

ויהי לתקופת השנה בא שוב היהודי אל רבינו והודה לו מקרב לבו על העשירות שנפלה בחלקו, אבל, רבי קדוש,
נתרבו 'קרובי וידידי' - אנשים שמעולם לא ידעתים כלל, וכולם לדבר אחד מתכוונים - לכספי וזהבי, הדברים
יצאו מפי האיש, והרבי החליט לעשות מעשה, ויאמר לעשיר, נו, אם אין ברצונך לתת, נתור אחר אחרים שברצונם
לתת משלהם לאחרים... העשיר שהבין את משמעות הדברים - כי בקרוב ממש ימצא עצמו בעניותו דאשתקד,
החל מתחנן על נפשו - אמר לו הרבי לשם מה זקוק האדם לפרנסה אם לא כדי לחלק לאחרים... (פארוואס דארף מען
פרנסה, אויב נישט צו טיילן פאר אידען).

עתה אמר לו רבינו, הנני מטיל גורל בין בני עירך וגם שמך בכללם - וכל מי שיעלה בגורל הוא יזכה בעשירות
שנתתי לך, אמנם, אם תתחרט באמת על דברך, ותקבל על עצמך לתמוך בידי העניים והאביונים יעלה שמך בגורל
ותשאר העשירות בידך. אך למותר לומר, כי רגשי חרטה הציפו את לבו של היהודי, וקיבל על עצמו בקבלה איתנה
לפזר מממונו לכל נצרך, ואכן... למרבה הפלא, שמו עלה בגורל, ורבינו נענה ואמר לו, עתה ראיתי כי אכן בחרטה גמורה
נתחרטת, ומעתה תשאר הברכה בידך (מפי הרה"ח רבי אברהם לוריא ששמע מהגה"צ רבי אשר זעליג מרגליות ששמע מבעל העובדא).

מח. והזמן גרמא, חודש אייר, כידוע מה שאמרו צדיקים ש'אייר' ר"ת אני ה' רופאך, ובתוספת דיברות קודש של
הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע ששתיים הנה בכתובים ענין ה'רפואה' א. 'ורפוא ירפא' (שמות כא יט) ב. כי
אני ה' רופאך (שם טו כו), לא ראי זה כראי זה, בפסוק הא' האות פ"א דגושה, ובפסוק הב' היא רפה (מבלי דגש), והנפק"מ
ביניהם, כי הפסוק הא' מדבר ברפואת הרופא, וכמו שדרשו חז"ל (ב"ק פה.) 'ורפא ירפא - מכאן שנתנה רשות לרופא
לרפאות', והרופא שהוא בשר ודם - אף שמרפא ברשות עדיין מסוכן הוא להשאיר איזה נקודות וסמנים מהחולי ל"ע,
אבל כש'אני ה' רופאך' - הקב"ה בכבודו ובעצמו מרפא אז לא נשתייר מהחולי כל שריד ופליט... (וע"ע בעל הטורים על
'כי אני ה' רופאך'), בזו העת, חודש אייר שהוא 'אני ה' רופאך' בוודאי יתרפאו כל בני ישראל רפואה שלימה וגמורה בתכלית.